

Označba (nomenklatura) trigonometričnih sekcij in detajlnih listov

Pri pregledu terenskih del čestokrat opazamo, da tisti geometri, ki v svojem delu niso dovolj sistematični ali pa ne poznajo navodil, uporabljajo za oznako raznih poligonskih točk, enkrat števila, drugič črke ter kombinirane označbe, misleč, da so s tem dosegli večjo jasnost za registracijo poligonskih točk, v resnici pa povzročajo zgolj zmedo.

Nekaj podobnega, nepraktičnega v označbi, je prevzeto tudi v novo instrukcijo za izdelavo osnovne državne karte 1 : 5000, kjer je, na osnovi stare jugoslovanske nomenklature listov, prevzeta označba listov v kateri uporabljamo poleg številke še velike in male črke, kar napravi nomenklaturu lista komplicirano, nejasno in nepraktično. Kot v primeru geometra, ki pristavlja k številkam poligonskih točk še črke, kakor tudi v primeru označb listov z črkami in številkami, se vidi nekak prirojen strah, da same številke ne zadostujejo za označbo točke ali lege lista. Tako ima

n. pr. instrukcija za označbo detajlnega lista 1 : 5000 nomenklaturu $\frac{6E33}{FB}$

Taka označba je že za strokovnjaka neprikladna, če pa pomislimo, da bo pri našem današnjem tempu gospodarskega razvoja državna karta služila širokemu krogu združnikov, državnim kmetijskim posestvom in ekonomijam, katerih kadri se rekrutirajo s pritokom iz podeželja, potem moramo celo misliti na enostavnejšo označbo, predvsem pa na enostavno določitev sosednih listov. Sprememba označbe trigonometričnih sekcij in detajlnih listov pa je potrebna tudi radi osvoboditve in rezširitve našega državnega teritorija na jugu v Jadranskem morju, kjer nam stara podelitev trig. sekcij ne zadostuje več.

Instrukcija vsebuje poleg razdelitve listov za merilo 1 : 5000 in 1 : 2500 še razdelitve za merila 1 : 2000 in 1 : 500, katerih pa tudi strokovnjak nebi iskal v instrukciji za karto 1 : 5000.

Podpisani sem že svoječasno na konferenci v Beogradu opozoril na nepraktičnost po stari jugoslovanski nomenklaturi osvojeni označbi detajlnih listov. V pričujočem članku hočem detajlno obrazložiti možnost enostavne označbe trigonometričnih sekcij ter listov v merilu 1 : 2.500 in 1 : 5000.

1. Označba trigonometričnih sekcij.

Trigonometrične sekcije so razvrščene po vertikalnih kolonah in horizontalnih vrstah. Kot našo najzpadnejšo kolono označimo z 01 (ničlo pišemo pred enomestnim številom, ker je največje možno število kolon dvomestno število) kolono na kateri se nahaja najzpadnejša trigonometrična sekcija v Slov. Primorju pri Bovcu. Ta kolona je tudi najzpadnejša kolona 5 koordinatnega sistema, ki zavzema kot vsak sistem širino

dvanajstih kolon, označenih s tekočimi številkami od 01 do 12 od zahoda protivzhodu. Lahko pa seveda to število kolon tudi povečamo, kot je to n. pr. slučaj v našem 7 koordinatnem sistemu, ko se območje koordinatnega sistema vsled sekcije Caribrod in Berovo na bolgarski meji razširi še na kolono 14 in 15.

Naša najsevernejša vrsta trigonometrične sekcije označena z 01 je vrsta v kateri se nahaja sekcija Hodoš. Vrste štejejo od severa proti jugu od 01 dalje, kolikor zahteva potreba. Peti koordinatni sistem bi imel n. pr. vrste od 01 do 34 (Slovenija od 01 do 12), šesti od 01 do 37 in sedmi od 01 do 47 s tem, da imajo vsi kot prvo vrsto najsevernejšo trigonometrično sekcijo v naši državi in katerih številčna označba se lahko proti jugu poljubno nadaljuje.

Stara jugoslovanska razdelitev trigonometričnih sekcij, ki prične s štetjem vrst od juga za vsak koordinatni sistem posebej kot že omenjeno ne zadotuje več. Čeprav imamo posebne morske karte, vendar je treba tudi po morskem teritoriju zadržati razporeditev listov in sekcij z enotno nomenklaturo. Najjužnejša vrsta po stari jugoslovanski razdelitvi v 5 koordinatnem sistemu pričenja ca 15 km južno od otoka Visa, ker bivši voditelji državne izmere niso upali niti misliti, da bi se naš državni teritorij kdaj razširil za cele štiri vrste trigonometričnih sekcij proti jugu in zajel otok Pelagruž. Sekcija Pelagruž po stari nomenklaturi torej ne moremo označiti.

Po obrazloženih označbi kolon in vrst pa je oznaka vsake trigonometrične sekcije za vsak koordinatni sistem povsem enostavna. Številki, ki označuje koordinatni sistem sledi dvomestno število, ki označuje kolono in temu dvomestno število, ki označuje vrsto.

Naša najsevernejša sekcija Hodoš, ki ima po starem v 5 koordinatnem sistemu označbo 5 K 30 in v 6 koordinatnem sistemu 6—38 po novem predlogu pa v 5 koordinatnem sistemu 51101 v šestem pa 61101.

Najzapadnejša sekcija Bovec ima po starem označbo 5—26 po novem 5 0105.

Najjužnejša sekcija v 5. koordinatnem sistemu Pelgruž, ki po starem sploh ne more biti označena ima (po razpoložljivih podatkih) novo označbo 5 1134.

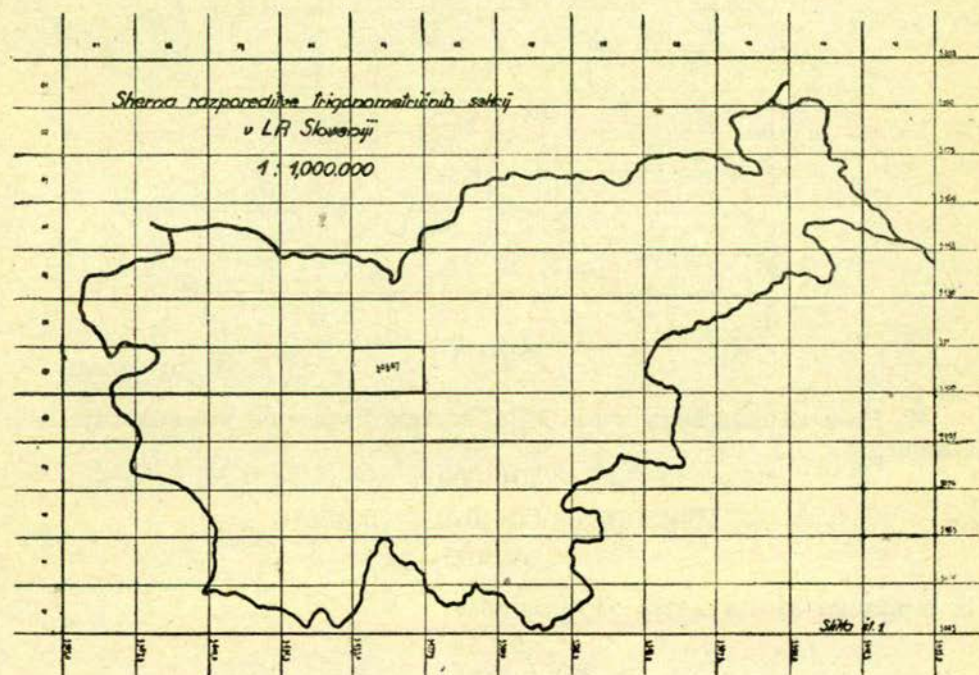
S predloženo označbo je takoj po samem zaporedju številk mogoče določiti sosedne sekcije. Pri spremembi vrste t. j. za določitev severne in južne mejne sekcije se spremeni zadnje dvomestno število za eno enoto, pri spremembi kolone t. j. pri določitvi vzhodne in zapadne mejne sekcije pa se spremeni predzadnje dvomestno število za eno enoto.

Primer označbe trig. sekcij za LRS je razviden iz slike št. 1, ki ne potrebuje posebnega pojasnila.

2. Označba det. listov v merilu 1 : 2500

Popolnoma isti sistem, ki je uporabljen za označbo sekcij, uporabimo tudi za označbo detajlnih listov za merilo 1 : 2500, s to razliko, da označimo kolono listov, ker jih je 10 krat toliko kolikor trig. sekcij in prav tako vrsto listov z tromestnim številom, pri tem začnemo z vrsto listov 001

v najsevernejši triangulacijski sekciji vrsti 01 in z kolono 001 v naj-zapadnejši triangulacijski sekciji koloni 01. V vsakem koordinatnem sistemu imamo v eni vrsti po 120 detajlnih listov (t. j. 120 kolon) razen v že omenjenem 7 koord. sistemu, kjer jih imamo do 140.

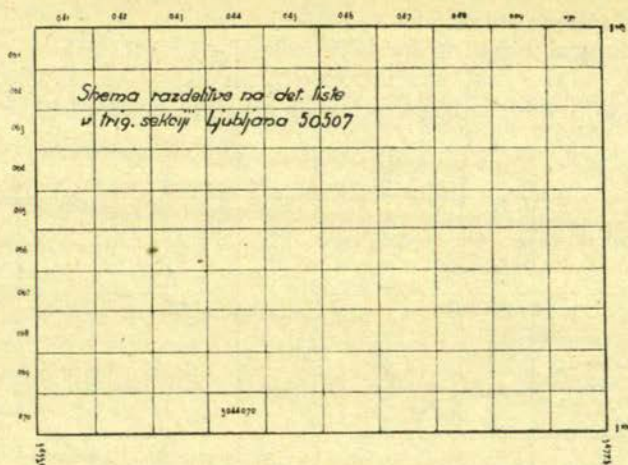
Slika 1.

Tudi s tem slučajem nam pri označbi detajlnega lista pomeni prva številka koordinatni listem, sledenče tromestno število kolono detajlnega lista in nadaljne tromestno število vrsto v kateri je ta detajlni list. Vsako risanje razporeda listov je odveč, ker je določitev vsek sosednjih listov, kot prej pri triangulacijski sekciji, povsem enostavna in je označba listov v trig. sekciji Ljubljane 50507 razvidna iz slike št. 2.

Označba det. lista Ljubljana center, s staro označbo $\frac{5 E 24}{D 1}$ bi bila

5044070. Iz te oznake se vidi:

- Po št. 5, da smo v 5 koord. sistemu,
- Po št. 044, da so pred našim det. listom štiri kolone trig. sekcij (04), da smo torej v 5 koloni in sicer po zadnji št. 4, v 4 koloni listov.
- Po št. 070, da je pred nami 7 vrst trigonometričnih sekcij in ker je zadnja številka 0, da se nahajamo v zadnji vrsti te sekcije same. — Trigonometrična sekcija v kateri se nahaja det. list ima torej oznako 50507.

Slika 2.

4. Brez najmanjšega truda si lahko takoj vpišemo vse sosednje liste takole:

5044069
5043070 5044070 5045070
5044071

in je mnogo enostavnejša od dosedanje

$$\begin{array}{r} 5 \text{ E } 24 \\ \hline \text{D } 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \text{ E } 24 \\ \hline \text{C } 1 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \text{ E } 24 \\ \hline \text{D } 1 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \text{ E } 24 \\ \hline \text{E } 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 \text{ E } 23 \\ \hline \text{D } 10 \end{array}$$

Omenim naj še tu, da se da tudi predložena oznaka pisati v obliki ulomka, v tem slučaju nam ni potrebno pisati \emptyset izpred številčnih vrednosti, ter bi bil s tem položaj lista označen takole:

$$\begin{array}{r} 44 \\ 5 \overline{69} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ 5 \overline{70} \end{array} \quad \begin{array}{r} 44 \\ 5 \overline{70} \end{array} \quad \begin{array}{r} 45 \\ 5 \overline{70} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 44 \\ 5 \overline{71} \end{array}$$

Triangulacijska sekcija v kateri je ta det. list bi imela označbo $5 \frac{5}{7}$ nasproti dosedanji 5 E 24.

3. Označba det. listov 1 : 5000.

Označba det. listov drž. karte, bi bila povsem ista kot za det. liste 1 : 2500. Kolone so v dveh slučajih iste, vrst pa je pri drž. karti polovico manj. Iz tega specifičnega razloga, ker preidemo pri nas od podolžne oblike lista 1 : 2500 v pokončno obliko 1 : 5000 je umestno šteti vrste samo po parnih sode številkih. Da je številčna označba v obeh primerih enaka ni to noben nedostatek, ker ni nevarnosti, da bi se motili v merilu. Nasprotno pa nam parno število vrste v merilu 1 : 2500 pove, da je to obenem tudi že označba lista v merilu 1 : 5000, neparno število, pa moramo zvišati za eno enoto, da dobimo število vrste v merilu 1 : 5000.

List državne karte v merilu 1 : 5000, ki vsebuje detajlni list 1 : 2500 naveden v prejšnjem primeru, bi imel torej isto označbo 5044070, kar pa pomeni, da je list v 44 koloni toda v 35 vrsti detajlnih listov in je shema sosednih listov sledeča:

	5 044 068		
5 043 070	5 044 070	5 045 070	
	5 044 072		

Seveda pa lahko uporabimo mesto označbe vrst samo po parnih številkih, označbo po zaporednih številkih. Tako označevanje po kolonah in vrstah lahko uporabimo za razdelitev listov v vsakem poljubnem merilu, ne da bi nam bilo potrebno za določevanje lege lista potrebno študirati, kako teče označba po kolonah in vrstah označena enkrat z čtevilko, drugič z veliko in malo črko nemške abecede, pa zopet z številko, ker bazira vsa nomenklatura na naravni številčni vrsti.

Od GGU izdana karta Mladenovac, ki ima označbo 7 E 29 — Ja bi imela označbo, pri označbi vrst samo s parnimi številkami 7050190 ali če pišemo v obliki ulomka $7 \frac{50}{95}$ kar pomeni z atriangulacijsko sekcijo 5 kolono in 19 vrsto za detajlni list pa 50 kolono in 95 vrsto.

Pri označbi vrst z zaporednimi številkami pa bi bila oznaka lista 7050095 ali v obliki vlomka $7 \frac{50}{95}$.

Kaj je enostavnejše, praktičnejše in razumljivejše ali 7 E 29-Ja ali $7 \frac{50}{95}$ oziroma 7050190 ni težko odločiti.

Članek ima namen, da pričnemo o praktičnem označevanju državne karte, ki bo služila širokim množicam strokovnjakov in nestrokovnjakov razmišljati, še preden jo pričnemo tiskati v mnogih izvodih in da se odločimo za nomenklaturu, ki bo najenostavnejša in širokim krogom hitro razumljiva.